

ΑΝΕΓΝΩΡΗ

Στή Δαα Φ. Κ.

Παιδούλα πρωτοθήματη στον ήλιο τῆς ζωῆς,
 μέ τὰ δυὸ μάτια ἐκστατικά, παράξενα, μεγάλα,
 τί μέ ρωτᾷς νὰ σοῦ τὸ πῶ τὸ δράμα τῆς ψυχῆς
 καὶ νὰ σὲ πάρω στὴν Κοκὴ νὰ κατεβούμε σκάλα !

Ἔτσι καλή, καλόγνωμη, ποῦ φαίνεσαι, γιατί
 τὰ ρόδα γύρω δὲν κοιτᾷς καὶ τοὺς καρπούς δὲν κόβεις,
 περὶ ζητιᾶς στὴν Ἄνοιξη, οὐ τέτοια θεῖς Γιορτῆ,
 τὸ δράμα, τὸ παράπονο μῶς τραγικῆς Νύκτος ;

Ἄ ! μὴ θαρρεῖς, κὶ ἂν μέ ρωτᾷς, ἐγὼ δὲ σὲ περνώ
 ἀπ' τὸ λιμάνι τῆς Χαρᾶς στὸν καπιλότη Πόνου.
 Καλύτερα ἔτσι: ἀνέγνωρη νὰ ζεῖς στὸν Οὐρανὸ,
 καὶ σὴν πουλάκι νὰ πετᾷς ἀπὸ κλωνὶ σὲ κλώνο.

Σ' ΕΝΑ ΠΕΡΑΣΜΑ

Τὸ πέρασμά Σου πέρασμο δὲν εἶταν ποῦ ξεχιάται.
 Στητῆ, ἀφιλή, ὅπως διαβίαιες, περήφανη, λιγύστρα,
 μὴ θάλασσα μοῦ δύμιζες στὸν πλάτη νὰ πλανιέται,
 καὶ στὴν ψυχῆ μου ἀλλάζαν τὸ κούβαλλο, τὰ σείστηρα.

Ἔτσι βροσιὰ κὶ ἀνέγνωρη, στητῆ σὴν καταρσίσει,
 Πυθελιόρανη, τοῦ Ἐρωτα καὶ Παναγιά τοῦ Πόνου -
 περνοῦσες, μὰ τὸ διάβα Σου δὲν ἔσθηνε σὰ δύση,
 περὶ στὸ Φῶς ἀστεράφτει Φῶς στὸ Πέρασμα τοῦ Χρό-
 (νου !

0

ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΟΙΞΗ

(3)

7

Μιά κραυγὴ ἀκούστηκε ξυφινικά κὶ ἀναπάντεχα
 μέσ στὴν ἐκκλησιά, μέσ στὴν κοσμοπλημμυρισμένη
 τὴν ἐκκλησιά :

— Πάψε, δάσκαλε !... Δὲν τὰ πιστεύεις ὅσα λές,
 δάσκαλε !... Καὶ σὰ δὲν τὰ πιστεύεις ἐσὺ ὁ ἴδιος ὅ-
 σα λές, πῶς ἔχεις τὴν ἀπαίτησι νὰν τὰ πιστέψουν τὰ
 λόγια σου ὅσοι τὰκοῦνε καὶ νὰ παρασυρθοῦνε ἀπ' αὐ-
 τὰ ;....

Ἡ κραυγὴ αὐτὴ ποῦ συντάραξε τὸν κόσμο, ποῦ
 κανε τοὺς ἄντρες νὰ ξαφνιαστοῦν καὶ τίς γυναῖκες νὰ
 σταυροκοπηθοῦνε κατατρομαγμένες, ἀκούστηκε τὴν
 κρισιμώτερη στιγμή, τὴ στιγμή ἴσα ἴσα ποῦ ὁ Σουφρῆ,
 ἀφοῦ ρητόρευε ὦρα κὶ ὦρα γιὰ θυσιές καὶ γιὰ
 αἵματα καὶ γιὰ δόξες καὶ γιὰ χίλια δυὸ τέτα μασκα-
 ρολήκια, ἔφτασε εἰσα κὶ ἀναίμαχτα στὸν ἐπίλογο τοῦ
 λόγου του, σὲ τούτῃ τῇ ρητορικῇ πουρουμολίθρα :

— Εἰς τὴν Ἑλληνίδα νόμφη τῆς Ἰωνίας, ἔνθα ἡ
 ψυχὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἡ διάνοια ἀπὸ χλιετηρί-
 δων ἔσπτησάν ἀδανάτους θωμούς πολιτισμοῦ, μέλλει
 οὕτω νὰ μεταφερθῆ, μαζί μὲ τὸ Ἑλληνικὸν τηλεβόλον,
 ἡ ἐγκαθίδρυσις ἡ Ἑλληνικὴ εἰς πάσας τὰς ἐκφάνσεις
 τῆς. Καὶ ἡ Ἑλλὰς οὕτως ἐκτεινομένη διὰ τῆς ἀπὸ

ΕΞΑΡΣΗ

Στὴ Δαα Μερσίτη Σεβαστοπούλου,
 ποῦ μᾶς εἶπε τὸν « Ὑμνο στὴν
 Ἑλλάδα » τοῦ Μισοράλ.

Στῆς σικιάς τὸ κλωνάρι ἀνεβασμένη
 σὴν πουλάκι γλυκόλεγες τοῦ Μᾶη
 τὸ τραγοῦδι τ' ἀπλό, τὴ μαγεμένη
 στροφοῦλα, ποῦ σὰ δάκρι ἀργοκυλάει.

Με τὸν ἦχο συνέπαιρνες ἀνθρώπους
 καὶ ψυχές, ποῦ δὲ γνώρισαν τὸν Ἥλιο,
 καὶ μᾶς πηγαινες, φίλη, σ' ἄλλους τόπους,
 πρὸς τὰ Ἑλλήσια, στὸ Ρόδινο Βασίλειο.

Με τὸν πόνο, τὸ γέλιο, τὴ συνάτα
 τῆς φωνῆς Σου, χρωμάτιζες, τεχνίτρα,
 τὸ τραγοῦδι τ' ἀγέραστο, τὰ νιάτα
 τῆς Ἀθάνατης Τέχνης, ἀνυμνήτρα.

Κὶ ὅπως γύρω βαθὺ τὸ μεσημέρι
 ναρκωμένη κρατοῦσε ὅλη τὴν Πλάση,
 μόνη Ἔσθ, λυτρωμένη, — τ' ἀνθόνερι
 τῆς φωνῆς Σου, κερνοῦσες, πρὶ σωπάσει.

Σμίρνη. Μᾶη 1921.

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

θης τῶν τέκνων τῆς καὶ νομοθετοῦσα διὰ τῆς διανο-
 ας τῶν ἐπιλέκτων τῆς, ἐκεῖ ἔνθα τὰ δικαῖά τῆς καὶ αἱ
 ὑποχρεώσεις πρὸς τὴν ἔθνικὴν παρακαταθήκην καὶ
 τὸν πολιτισμὸν τὴν καλοῦν, γράφει ὑπὲρ τὴν Μικρα-
 σιατικὴν Ἀνατολήν καὶ ὑψώνει τὴν μοναδικὴν ἐπι-
 γραφήν, ἥτις τῇ ἀνήκει ! Ἑλλὰς ἀρχαία καὶ Ἑλλὰς
 νέα !... Μάλιστα, κύριοι ! Ἡ ἀρχαία Ἑλλὰς κκί...

Πάνω, ἀκριβῶς, στὸ καιρὸ τοῦ Σουφρῆ, ἀκούστη-
 κε ἡ ἀγρία διαμαρτυρία τοῦ Βαρνά :

— Πάψε, δάσκαλε !... .

Δὲν μπόρεσε, δὲν τὰ κατάφερε νὰ κρατηθεῖ περυσ-
 σότερο. Ὀλόρθος σ' ἓνα στασιδί, ἐκεῖ, πλάι σ' ἃ
 ψάλλτῃ τὸν ἀριστερό, εἶχε καταντίκρου του τὸ Σουφρῆ,
 ποῦ ἀνεβασμένος στὸ Δεσποτικὸ, ξεφουρόνιζε ἀπὸ ὦρα
 τίς ἀεροκονθέντες του, ποῦ τὰ χαῦνα πλήθη τίς γέ-
 στανε γιὰ θορφή ζωτικῆ. Κὶ ἀγαναχτοῦσε, ἀπὸ ὦρα
 ἀγαναχτοῦσε μέσα του, ἔβραζε, φουσιμανοῦσε, ὅτι τῆ
 σο μὲ τὸ Σουφρῆ, ποῦ τὸ κάτω κάτω διοικᾶταν με-
 σα στὸν κύκλο τῆς δουλιᾶς του, ὅσο μὲ τὸ ὄμματι κὶ
 ἀσυναίσθητο πλήθος, ποῦ παρασερνόταν ἀπὸ φουσκο-
 μένα καὶ κούφια λόγια, ποῦ καλὰ καλὰ δὲν ἴστωιζε
 καὶ παρασερνόταν ἀπ' αἰτὰ κ' εἶτανε πρόθυμο νὰ
 προσφέρει τὸ χεῖμα του καὶ τὸ αἷμα του γιὰ τὴν Πα-
 τρίδα — γιὰ μὴ Πιριδα ὁμοση, ἀνηχη, ἀναπ-

στατη — τέτια Πατρίδα. πού βγήκε από τὸ μισο-
δειανὸ κολοκυθοκέφαλο τοῦ Σουφρῆ κι ἀπὸ τὴ γε-
μάτη κάσα τοῦ Καρεκλόπουλου.

Μὲ τὸ ζῆρι τὸν εἶχανε σύρει στὴν ἐκκλησιά τὸ Βαρ-
νά κείνο τὸ πρωτὶ. Δὲν ἴθιλε νὰ πάει, ἀντιστάθηκε,
μὰ ἡ Ξανθίππη ἔπεμψε.

— Χρονιάρικη μέρα καὶ νὰ λείπεις ἀπὸ τὴν ἐκκλη-
σιά; Τί θὰ πῆ ὁ κόσμος; Θα μιλῆσει κι ὁ Σουφρῆς;
Θὰ βγάλει λόγο... Σὲ λένε πού σὲ λένε μασόνο, ἀντι-
χριστο... Θὲς νὰ σὲ πούνε κι ἀντιπατριώτη...

— Μὰ ἐγὼ...

— Ἐσύ... Δὲν ξαίρεις τί σοῦ γίνεται πιά ἐσύ...

Καὶ δὲν τὸ συλλογίζεσαι πιά, ἀλήθεια κι ἀπ' ἀλήθεια,
πὼς ἔχεις καὶ γυναῖκα, πὼς ἔχεις καὶ κορίτσι, καὶ
πὼς ὅλες αὐτὲς οἱ ζευθεϊκὲς κ' οἱ παλαβωμάρες σου.
Ξεσπᾶνε καὶ στὴν ὑπόληψή μας, στὴν ἀξιοπρέπεια
μας, σὸτὸ εἶναι μας...

Θέλονται καὶ μὴ, ὁ φτωχός, «επιεθλήθη» τὴν μαύ-
ρην ρεντιγκότα του καὶ «ἤχθη πρὸς σφαγὴν» χωρὶς
νὰ βγάλει μιλιὰ ἀπὸ τὸ στόμα του. Τί νὰ πῆ; "Ο,τι
καὶ ἄλλογε, τόξαιρε, σὸτὸ κεφάλι του θὰ ξεσπούσε. Ἡ
Ξανθίππη δὲ χωράτευε ὅμα ἀγγιζότανε ἡ περιλάλητη
«ἀξιοπρέπεια». Βάδιζε λοιπὸν πρὸς τὴν σφογιή συ-
παινοντας, μὰ μέσα του ἔβραζε. Χίλιοι διαόλοι χορο-
πηδούσανε μέσα του. Ἔτσι τοῦ συνέβαινε πάντα. Σὰν
τὸν παραφούριζε ἡ Ξανθίππη καὶ, μὴ μιλώντας, συγ-
κρατούσε, ἀποθήκευε, τὴν ὀργή μέσα του, ἔψαχνε μὲ
τὸ κερί ὄξω ἀπὸ τὸ σπίτι του, σὸτὸ μαγαζὶ του, ἢ στὴν
ἀγορὰ, νὰ βρεῖ ἀφορμὴ γιὰ νὰ φωνάξει, νὰ θρίσει,
νὰ ξεθυμάνει...

Στὴν ἐκκλησιά δά, κείνο τὸ πρωτὶ, τὴν ἀφορμὴ τοῦ
τὴν ἔδωσε, καὶ μὲ τὸ παραπάνω, ὁ Σουφρῆς, μὲ τίς
πατριωτικὲς του παρλαπίπες. Στὴν ἀρχὴ συγκρατιό-
τανε, τίς ἀκουγε ὑπομονετικά, χαμογελοῦσε ἀπὸ μέσα
του. Μὰ ὅσο πῆγαινε καὶ δυνάμωνε τὸ κακό. Ὁ Σου-
φρῆς ἀνέβαινε τὰ σκαλοπάτια τῆς ἀερολογίας δυὸ δυὸ
καὶ τρία τρία, λαχανιάζοντας. Κι ὁ κόσμος, ὁ μαρὸς
ὁ κόσμος, οἱ ἄρχοντες κι ὁ λαός, οἱ γυναικοῦλες κ' οἱ
ἀρχόντισσες, ὅλος αὐτὸς ὁ ἄμυαλος καὶ ποικιλόμορ-
φος συρφετός, πού θάστελνε αἶριο τὰ παιδιά του καὶ
τάδερχοιζα του σὸτὸ μακελειό, κρημότανε ἀπὸ τὰ χεῖλια
τοῦ Σουφρῆ, ἔπαιρνε τὰ κούφια λόγια του γιὰ χρη-
σμούς, γιὰ θέσφατα.

Ὁ Βαρνάς ἔψαχνε μὲ τὴ ματιὰ του δεξιά ξερόα, ἀ-
πελπισμένος. Μέσα σ' αὐτὴ τὴν πλατιά ἐρημιὰ τοῦ
μυαλοῦ καὶ τῆς ψυχῆς, δὲν ὑπῆρχε, δὲν ἀχνοφαινότα-
νε καμιὰ ψυχικὴ ὄραση, πού νὰ κόβει τὴν πλατιά Σα-
χάρα πού ἀπλώνεται ὀλόγουρά του;

"Α, νά, ἡ Παρθένα! Κι αὐτὴ ἐδῶ;... Ἀκκουμπι-
σμένη σὲ μιὰ κολώννα, ἐκεῖ, πρὸς τὰ δεξιά, ὄξω ὄξω
ἀπὸ τὸ μέρος ποδεῖταν καταγιωμάτο ἀπὸ γυναικες,
κοιτάζει ἀφηρημένα πρὸς τίς εἰκόνες τοῦ Τέμπλου,
σὰ νὰν τίς μελετᾶει στοχαστικά ἢ σὰ νὰν τίς κοιτάζει
ἀδιάφορα, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ διώχνει τὸ νοῦ της
μακριὰ ἀπὸ τὸ ρητορικὸ καταρράχη τοῦ Σουφρῆ.
Ἔτσι τὴν ξηγάει τὴ ματιὰ της ὁ Βαρνάς κι ἀνακου-
φίζεται. Κάτι κι αὐτὸ, ἐπιτέλους, νὰ μὴν προσέχει ἔ-
νας στὰ λόγια του. Μὰ δὲν εἶναι ἕνας. Εἶναι κ' ἡ Ρό-
ζα Λούξεμπουργκ. Πίσω ἀπὸ τὴν Παρθένα, λίγο πῆ-
σο. Ὀλόρθη, στητὴ, ἐπιβλητικὴ. Τὰ μάτια της καρ-
φωμένα σὸτὸ Σουφρῆ. Δὲν τὰ ξεκολλάει ἀπὸ πᾶνω του.
Ἡ ματιὰ της, λές, τραβάει ὀλόρα σὸτὸ στόμα του,
γυμνὰ ὄρα καὶ γυμνὰ κρημότητα, καὶ στήνεται

καρφωμένη ἐπίμονα στὰ χεῖλια του, σὰ νὰ ζητάει νὰν
τοῦ τὰ παραλύσει, νὰν τοῦ τὰ μαρμαρώσει, νὰν τοῦ
τάκνηθησει. Μὰ τοῦ κάκου, συλλογίζεται ὁ Βαρνάς.
Τὰ χεῖλια τοῦ Σουφρῆ εἶναι ἀπρόσβλητα ἀπὸ τέτια
γυμνάσια. Ὁ κύρ Λεωνίδας, μὲ τὸν ἀχώριστό του τὸν
κύρ Δημήτρη τὸν Καπνιστό, στέκονται σιμὰ σὸτὸ ρή-
τορα, λίγο πλάγι του. Ἔχουνε στραμμένη τὴ ράχη
τοὺς πρὸς τὴν Ὁραία Πύλη καὶ κοιτάζουν τοὺς λογο-
παρμένους ἀστούς. Στὴν ἀρχὴ ὁ κύρ Λεωνίδας ἔγνεψε
κᾶνα διὸ φορὲς κοροϊδευτικά σὸτὸ Βαρνά, κλείνοντας
τὸ μάτι, μὰ λίγο λίγο τραβήχτηκε, φαίνεται, κι αὐτὸς
ἀπὸ τὸ λόγο, καὶ στάθηκε ἀφηρημένος κι ἀκίνητος.
Ὁ κύρ Δημήτρης, ὁ Καπνιστός, κουνούσε ἀδιάκοπα
τὸ κεφάλι του, ἐπιδοκίμοστικά. Πίσω ἀπὸ τοὺς δυὸ
τοὺς, νά, κι ὁ κύρ Θανάσης, ὁ ποιητής. Ἐτοιμος νὰ
σκάσει τὰ γέλια καὶ νὰ μισσηλώσει, κατὰ τὴ συνή-
θια του, τὰ χέρια του παρακαλεστικά γιὰ τὰ ὅσα περ-
άξαινε ἀκουγε. Ἀνάμεσα στοὺς ἄντρες, κοντὰ σὸτὸ
παγκάκι πρὸς τὴν ἔξοδο τῆς ἐκκλησιάς, στρημαγμένη,
ψοχουλεύοντας ἡ ματιὰ του, ξεχώρισε καὶ τὴ μικρού-
λα μαυροφόρα, μὲ τίς ὀλόμαυρες μακριὲς πλεξίδες καὶ
μὲ τὸ ὀλοστρόγγυλο παιδιαστικό μουτράκι, πού δού-
λεινε σὲ Τράπεζα, καὶ πού θάρθε κι αὐτὴ στὴν ἐκκλη-
σιά. Ἦσως γιὰ νὰ δεῖ ἴσκαμ πού φτάνει ἡ πατριωτικὴ
ἀδαντροπία καὶ κουφότητα.

Ὁ Βαρνάς, βλέποντάς τοὺς ὅλους αὐτοὺς, πού τοὺς
ἔλεγε «δικούς του», στὴν ἐκκλησιά, συλλογιζότανε πὼς
μονάχα ὁ «Μοναχὴς» τοῦλειπε γιὰ νᾶχει σωστὴ ἀ-
σαρτία, καὶ τὸ χιλιμετάνωσε πού δὲν τὸν πῆρε καὶ
αὐτὸνε μαζί του γιὰ νὰν τὸνε βάλει νᾶπανθήσει σὸτὸ
δάσκαλο. Κοι ἡ σκέψη αὐτὴ τὸν ἀνακούφιζε καὶ χα-
μογελοῦσε. Μὰ τὸ χαμογέλιο του δὲν κρατούσε πολὺ,
δὲν τὸν ἄφινε ὁ Σουφρῆς, ὁ ἀναθεματισμένος, νὰν
τὸ χρεῖ πολλὴν ὥρα τὸ χαμογέλιο του. Τοῦ τῶκοθε μὲ
τίς φουσκωμένες φράσεις, πού τίς ἔβγαζε σὰ μακαρό-
νια ἀτέλειωτα ἀπὸ τὸ στόμα του. Κι ὁ Βαρνάς, ἀνωθιά
του κι ἄθελιά του, σιγὰ σιγὰ ἀναθε. Εἶπε κ' ἡ πρωινὴ
γκρίνια τῆς Ξανθίππης. Δὲν μπόρεσε νὰ μιλήσει καὶ
νὰ ξεθυμάνει, βλέπετε, κ' ἔτσι εἶχεν ἀποθηκέψει ὅλη
τὴν πρωινὴ ἀγανάκτηση μέσα του.

— Τί μὲ φέρανε καὶ μὲ καθίσανε δῶ; ἀναρωτιότα-
νε. Μὲ ρωτήσανε ἂν ἀντέχουν τὰ νεῦρα μου σ' αὐτὴ
τὴ δογμασία; Νεῦρα, ἐπιτέλους, εἶναι αὐτὰ, ἀνθρω-
πινὰ δὲν εἶναι νῆμα νὰν τὸ λουβαριάξουν καὶ νὰν τὸ
ξεκουβαριάξουν ὅταν τοὺς καπνίσει!...

Τὸ αἷμα του εἶχε ἀνεβῆ σὸτὸ κεφάλι. Τῶνωθε πὼς
τὸν ἐπνιγε. Κ' ἔπειτα, κι αὐτὸς ὁ κύρ Λεωνίδας, πού
καμώνεται τὸ φιλελεύτερο, νὰ παρασυρθεῖ σιγὰ σιγὰ,
νὰ δεθεῖ στὴ ρητορικὴ οὐρα τοῦ Σουφρῆ, ἂν παιο-
τενεκές;...

— Σιχτήρ! τοῦ ἔξφυγε σιγανόφωνα, πάνω στὴ
σκέψη αὐτὴ.

Καὶ στήλωσε τὰ μάτια του, γιὰ ξεκούρασμα, πρὸς
τὴν Παρθένα, πού ἐκεῖνη ἀκριβῶς τὴ στιγμὴ εἶχε
πάψει νὰ μελετᾶει τίς εἰκόνες τοῦ Τέμπλου καὶ κοίτα-
ξε τὸ Σουφρῆ, ἀλαφροκοιμώντας ταιλανιστικά
τὸ κεφάλι της.

— Τί τοῦ χρωστάει τὸ κορίτσι αὐτὸ, συλλογίστηκε,
γιὰ νὰν τοῦ λερῶνει, ὁ ἀλιτήριος, τὴν ὀλοκάθαρη σκέ-
ψη; Κι αὐτὴ ὅμως γιὰτὶ περιορίζεται νὰ κουνᾶει μὴ-
νὸ τὸ κεφάλι της ταιλανιστικά, καὶ δὲ βγάει μιὰ κρα-
γὰ νὰ ἀπαρτισθεῖ. Ποῖονε φοβάται;...

Καί ἡ ἰδέα αὐτή τοῦ σφηνώθηκε στό κεφάλι του γιά καλά.

— Ναί, ποῖνε φοβάται;... Μά δέ ντρέπομαι νά κάνω τέτοιες σκέψεις; Ζητάω παλληκαριές ἀπό τήν Παρθένα, όταν ἐγώ ὁ κρεμανταλάς, κάθομαι βουδός κι ἀποσβολωμένος, σά νάχω μπροστά μου ξαπολυμένη κι ἀφορισμένη τή γλωσσάρα τῆς Ξανθίππης;

Τότε, ἔτσι, ξαφνικά, γιά νά ἱκανοποιήσει τόν ἑαυτό του, γιά νά τόν ἀνυψώσει, πού τόν ἔβλεπε καταχωνιασμένο στό λάκκο τῆς ἀναντριάς, ἔβγαλε τήν κραυγή:

— Πάψε, δάσκαλε!... Δέν τά πιστεύεις ὅσα λές, δάσκαλε!... ἸΚαί σάν δέν τά πιστεύεις ἐσύ ὁ ἴδιος ὅσα λές, πῶς ἔχεις τήν ἀπαιτήση νάν τά πιστέψουν τά λόγια σου ὅσοι τᾶκοῦνε καί νά παρασυρθοῦν ἀπ' αὐτά;....

8

Ὁ κόσμος ξαφνιάστηκε, ὁ κόσμος μισογυνίχισε κιόλας. Νά δικιόφουν ἔτσι τό ρήτορα; Κι μέσ στήν ἐκκλησιά;

— Δέν εἶναι κοινοβούλιο ἐδῶ!... κραίγασε ὁ Σουφρής, ἀφοῦ ξεροκατάπιε πρώτα δυό τρεῖς φορές κι ἄλλες τόσες ξερόβηξε. Τ' ἄκουσες;... Ἐσένα τῶ λέω, κύρ Θέμη!... Δέν εἶναι κοινοβούλιο ἐδῶ!...

Ὁ Βαρνάς, πού εἶχε γίνει πιά γιά καλά, ἄνιψε περισσότερο ἀπό ταῦθ' ἄλλα λόγια τοῦ Σουφρῆ κι ἀπό τοῦ κόσμου τῆ στάση, πρῶτα πῶς τᾶ ἐπιδοκίμαζε. Ἄνιψε περισσότερο, ἔφτασε στό κατακόρυφο ἤ ἀγανάχηση, ἡ ὀργή του. Δέν μπορούσε πιά τίποτα καί κανεῖς νάν τονε συγκαταίσει. Οὔτε τᾶ γενεψίμοστα, ἀπό ἀντίκρου, τοῦ κύρ Λεωνίδα, νά μὴ μιλήσει, οὔτε τοῦ κόσμου οἱ μπιές, πού στραφῆκανε ἕλες κατὰ πάνω του, οὔτε τίποτα. Ὁ θυμός, ἡ ἀγανάχηση, τόν ἔπνιγε. Στήλωθηκε ὀλόρθος γιά καλά στό στασίδι, ἀνατίναξε τό κεφάλι του πρὸς τᾶπάνω ἀγέρωχα καί προκλητικά, κι ἄρχισε νά μιλάει χωρίς σειρά, χωρίς τί-ξη, πετώντας σάν πετρίδες τά λόγια του, ὅπως τοῦ ἀνεθαίνανε στά χεῖλις, μέ τότε πότε θυμωμένο, πότε ἥρεμο, πότε παρακαλεστικό, πότε προκλητικό καί ἀγαναχτισμένο.

— Ναί. Δέν εἶναι κοινοβούλιο... Τό ξαίρω... Εἶναι ὁ οἶκος τοῦ Χριστοῦ ἐδῶ... Εἶναι τ' Ἅγιο Βῆμα τῆς Ἀνθρωπότητας... Κι ἀπ' αὐτό τ' Ἅγιο Βῆμα ἔχω τό δικαίωμα νά μιλήσω... Ἐχω τό δικαίωμα περισσότερο ἀπό σένα, δάσκαλε, νά μιλήσω... Ναί... Γιατί πιστεύω ἀληθινά στή Χριστό, γιατί ἀκολουθεῖ τό δόγμα του, τό δόγμα τοῦ «Ἀγαπάτε ἀλλήλους»... Ἐνῶ ἐσύ κι ὅσοι σ' ἀφίουν καί φλυαρεῖς καί περασάνουνται ἀπό τά λόγια σου, εἰσαστε ἀντίχριστοι, εἰσαστε δάρβαροι, εἰσαστε ἀνθρωποφάγοι, μιά καί τό δόγμα πού πιστεύετε κι ἀκολουθεῖτε εἶναι τό: «Σκοτώνετε, σφάζετε, ἀτιμάζετε, καίτε, κλέφτετε ἀλλήλους»!... Εἰσαστε οἱ ἀνθρωποφάγοι, οἱ πατριδοφίλοι ἐσεῖς, καί εἰσαστε ἐμεῖς οἱ πατριδοφίλοι, οἱ ἀνθρωποφίλοι... Ἀγαποῦμε τόν ἄνθρωπο ἐμεῖς, ἐνῶ ἐσεῖς τονε μισεῖτε καί τονε σκοτώνετε... Ἀγαποῦμε τόν πλησίον μας ἐμεῖς, ἐνῶ ἐσεῖς τονε καίτε καί τονε σουβλίζετε... Δέν ἔχετε πατρίδα ἐσεῖς, ἀφοῦ τῆ γῆς πού γεννηθήκατε καί τῆ γῆς πού σᾶς θρέφει, τήν ποτίζετε μέ αἷμα, τήν παραδίνετε στό πέλεμ καί στή φωτιά, τῆ βυθίζετε στή σφυρᾶ καί στή δυστυχία...

Κ' ἔχομε γιά πατρίδα ἐμεῖς ὅλη τῆ γῆς κι ἀγατοῦμε «ὡς ἐαυτοῦς» ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὅπου κι ἂ γεννηθήκατε, κι ὅπου κι ἂν κάθονται, κι ὅπου κι ἂν ἔχουν, κι ὅπου κι ἂν πιστεύουνε. Οὐκ ἔνι... Μάλιστα! Τά λόγια τοῦ Ἀπόστολου ἀκολουθοῦμε μεις... Δέν υπάρχει γιά μᾶς Ἕλληνας καί Τούρκος καί Βούλγαρος κι Ἀρμένιος καί Κινέζος καί δέν ξαίρω καί γῶ τί... Γιά μᾶς ἔπυρχει πάνω στή γῆς μονάχα ὁ ἈΝΘΡΩΠΙΟΣ... Ὅλοι νά πολεμήσετε... Ναί! Γιά νά πλουτίσουμε ἐμεῖς πού δέ θά πολεμήσομε... Ὅλοι νά σκοτωθεῖτε... Ναί! Γιά νάνοῦξουν καινούργιες ἀγορές γιά τήν πρῶμάτεια μας!... Σκοτώνετε κόσμο, ἀλιτήριοι, στέλνετε σάν τᾶ κοπάδια τοῖς λαοῖς στό μακελεῖο, χειροκροτᾶτε τίς ἐκατόμβες πού θοινά ὑψώνονται πάνω στους κάμπους τοῦ πολέμου!... Τό αἷμα τῶν ἀθῶων τούτων ἐπὶ τὰς κερζιάς σας, ἀντίχριστοι, ἀπάτριδες, ἀνθρωποφάγοι, καταρρομένοι!... Καταρρομένοι... Καταρρομένοι!...

(Ἀκολουθεῖ)

ΜΠΡΟΥΣΣΟΣ

13

Στό Ἄγγιν (=Βερχόρι) ὁ ἐμπορικός ἀνταποκριτής τοῦ φίλου Μαραγκοῦ μέ ὀδήγησε πῶς ἔπρεπε νά προχωρήσω πρὸς τό Καρπενήσι. Μέ σοῦστα ἀπόψε θά πάγαινα ὡς στό χωριό τήν Μανειάνησα, ἐκεῖ θά βροσκᾶ μουλάρι νά μέ πάει ὡς στό Μπρουσσό, καί ἀπὸ τόν Μπρουσσό μέ τόν ἴδιο τρόπο θάφτανε στό Καρπενήσι.

Βράδυ βράδυ λοιπόν ξεκινήσαμε μέ τῆ σοῦστα, φορτωμένη ὅσο σῆκανε ἐπιβάτες καί πράμα, ἐγώ καθισμένος ὀμπρὸς κοντά στό Γιῶργη τόν ἀμαξᾶ, καί κάτω μετέωρος, γιατί χοντρὸ τσουβάλι ἔπιανε τό μέρος ὅπου δικαιωματικά ἔπρεπε νά πατώ. Σύμφωνα μέ τίς ἀνάγκες τῶν ἐπιβατῶν δέν πήραμε τόν καινούργιο σύντομο δρόμο ἀνατολικά, πού περνᾶει τό γιοφύρι τοῦ Ἐρμίτσα — ἕνα γραφικὸ γιοφύρι ἀναμνηστικὸ κάτω τῆς Ἄρτας — παρὰ γυρίσαμε νότια, ἔπειτα βορειο-ἀνατολικά, παρὰ ἄλλα τῆς λίμνης τοῦ Ἀπόκευρου (τῆς Τριχωνίδος ὅπως κι' ἀπτή ἡ δυστυχισμένη σημειώνεται τώρα) καί τέλος τραβήξαμε ἴσως ἀνατολικά, δισκόνοντας ἔτσι λογαριάζω πέντε στάδια παραπανιστή. Ἀφτόνε θέλησα νά πάρω καί στό γυρισμό, ὥστε, καθὼς τόσες ὁδοιποροῦσα μέρα, νά χαιροῦμαι τῆ θεᾶ τῆς λίμνης; μᾶ ἕνας χωρικός συνοδοιπόρος μέ ἀπότρεψε, κερώνοντας, χωρίς νά διορθωθεῖ ἀπὸ τόν ἀγωγιάτη μου (ἂ Κώστα, ἀπτή εἶταν ἡ ἰσὴν φορὰ πού ἔμμεσα δέν εἶπε τὴν ἀλήθεια!), πῶς ἡ διαφορὰ εἶτανε τρεῖς ὄρες ἐνῶ ἀληθινά, ὅπως εἶδα κατόπι, δέν εἶναι παρὰ μιά.

Ἡ ἀνκριβεία εἶναι σύστημα πολὺ συνηθισμένο μέ τοὺς ἀγωγιάτες καί γενικά τοὺς χωρικούς, πού στρεβλίζουν τίς πληροφορίες τους ἀνάλογα μέ τό ὅτι τοὺς βολεῖ νά νομίζεις. Ἄν ἔτσι σοῦ προσθέτουν κόπους ἢ σέ χασομεροῦνε ἢ σοῦ γαλνοῦν τοὺς σκοπούς σου, δέν εἶναι πράμα πού τους κάφτει πολὺ. Καί τοῦτο ἀποκλειστικά δέν κρατεῖ στά ἑλληνικά μας τὰ μέρη, παρὰ συμπεραῖνο παντοῦ. Ἐτσι τουλάχιστο ὁρίκα καί στήν Ἰταλίᾳ, ὅπου ταξίδεψα ἀρκετά. Ἐκεῖ μάλιστα σὲ τὰς ὁδοὺς ἔχθον κάποτε καί ἕνα ἄλλο γοῦτο...